

Slachtofferschap criminaliteit bij bedrijven en instellingen

Monitor bedrijven en instellingen: nulmeting onder 5.000 vestigingen

J. Visser, R. Frederikse, E. Hermans
Amsterdam, Nipo Consult, 2002

Downloads: www.ministerievanjustitie.nl/b_organ/npc/actueel/mbi_index.htm
Kenmerk: EWB 01.085

Samenvatting

De helft van alle bedrijven en instellingen in Nederland heeft vorig jaar te maken gehad met criminaliteit. Dit kan zijn inbraak, diefstal, vernieling, fraude, computercriminaliteit, geweldsdelicten, overval of andere criminaliteit. Bijna een kwart (23%) krijgt zelfs te maken met twee of meer van deze criminaliteitsvormen.

De sectoren die het zwaarste getroffen worden door criminaliteit zijn de detailhandel en instellingen op het terrein van openbaar bestuur en onderwijs. In totaal zijn naar schatting ruim 5.000.000 delicten gepleegd, met name diefstallen in de detailhandel. De totale schade die onder alle bedrijven en instellingen wordt geleden door criminaliteit wordt geraamd op ruwweg 1,3 miljard euro. Dit blijkt uit een onderzoek in opdracht van de ministeries van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Minister Donner (Justitie) en minister Remkes (BZK) hebben aangekondigd elektronisch aangifte medio 2003 landelijk beschikbaar te willen stellen. Daarnaast moet er meer aandacht komen voor succesvolle publiek-private samenwerking zoals het Keurmerk Veilig Ondernemen en de Handreiking Veilig Uitgaan. Verder komt er een Centrum Voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid om preventie te stimuleren.

Met het onderzoek, bekend onder de naam Monitor Bedrijven en Instellingen en uitgevoerd door Nipo *Consult*, wordt voor het eerst een totaalbeeld verkregen van het slachtofferschap door criminaliteit onder alle bedrijven en instellingen in Nederland. Basis voor het onderzoek is de ondervraging van een steekproef van ruim 5.000 vestigingen. Het is de bedoeling dat de Monitor periodiek, bijvoorbeeld om de 2 jaar, wordt herhaald.

Diefstal vormt grootste probleem

Bijna één op de vijf instellingen is slachtoffer van diefstal. Met name de detailhandel heeft hier flink onder te lijden. Een ruwe schatting van de schade die alle bedrijven en instellingen lijden door diefstal komt uit op zo'n 400 miljoen euro. De detailhandel neemt hiervan een kwart (100 miljoen euro) voor zijn rekening.

Inbraak, in gebouwen of transportmiddelen, is in 2001 bij ongeveer 15% van alle bedrijven en instellingen voorgekomen. Hiermee is een totale schade van naar schatting 400 miljoen euro gemoeid.

Organisaties worden ook regelmatig getroffen door vernielingen (19% van alle bedrijven en instellingen). De schade die hierdoor ontstaat, naar schatting zo'n 160 miljoen euro, is lager dan bij inbraak en diefstal. Minder frequent voorkomende vormen van criminaliteit zijn computercriminaliteit (11%), fraude (10%) en geweldsdelicten (7%). Daarnaast heeft nog 5% te maken met andere vormen van criminaliteit, bijvoorbeeld bedreiging of afpersing.

Melding, aangifte en interne registratie

De meerderheid van de bedrijven die getroffen worden door inbraak of diefstal doet hiervan melding bij de politie, respectievelijk 85% en 57%. Daadwerkelijk aangifte doen gebeurt minder, door 42% en 31% van de met inbraak of diefstal geconfronteerde bedrijven. Bedrijven en instellingen die een delict niet melden, doen dit meestal niet omdat zij hiervan geen effect verwachten. De helft van de bedrijven en instellingen die melding doen van een delict, is tevreden over de afhandeling hiervan door de politie. De andere helft is minder tevreden, met name vanwege de in hun ogen passieve houding van de politie en het uitblijven van resultaat.

Het vóórkomen van criminaliteit wordt door een minderheid (26%) van de bedrijven en instellingen bijgehouden of intern geregistreerd.

Preventie

Driekwart van de bedrijven en instellingen treft preventieve maatregelen. Aan preventieve maatregelen zijn deze organisaties naar schatting ruim 620 miljoen euro kwijt. Eenvijfde (21%) laat zich adviseren op het gebied van criminaliteitspreventie, met name over elektronische beveiliging en preventie diefstal door derden.

Enkele sector-specifieke feiten

- Vooral de detailhandel wordt sterk getroffen door criminaliteit: twee op de drie bedrijven. Met name diefstal komt veel voor, bij 44% van de vestigingen. In bijna de helft van de gevallen wordt een klant voor de diefstal verantwoordelijk gehouden.
- Het openbaar bestuur en onderwijs heeft relatief veel te maken met criminaliteit, driekwart van de instellingen. Vernielingen komen het meest voor (bij 62% van de onderwijsinstellingen en bij 43% van de openbaar bestuur-instellingen). Gewelddelicten komen ook relatief veel voor (16%).
- In de gezondheids- en welzijnszorg komt relatief veel criminaliteit voor, 60% van de vestigingen heeft hiermee te maken. Met name vernielingen (28%) en gewelddelicten (15%) komen relatief veel voor. Meer dan de helft van deze gewelddelicten wordt veroorzaakt door patiënten of cliënten. Vaak speelt een gedragsstoornis van de patiënt hierbij een rol.
- In de groothandel wordt bij 1 op de 5 bedrijven ingebroken. Inbraken vormen de grootste schadepost in deze sector.
- In de horeca is vernieling een veel voorkomend delict, ruim 1 op de 4 ondernemingen (28%) wordt hiervan slachtoffer. Criminaliteit gericht tegen gasten (bijv. inbraak, beroving, diefstal van bezittingen of mishandeling) komt voor bij bijna één op de vijf bedrijven.
- Bedrijven in de sector vervoer, opslag en communicatie hebben relatief veel te maken met vernieling aan transportmiddelen (18%). Dit komt met name binnen tram- en taxibedrijven voor (32% van dergelijke bedrijven). Bijna de helft (46%) van de ondernemingen in de transportsector treft preventiemaatregelen aan de voertuigen. Het gaat dan met name om luid alarm.
- De landbouw wordt naar verhouding minder vaak getroffen door criminaliteit (één op de drie vestigingen). Het meest voorkomende delict is vernieling, en dan met name aan bedrijfsauto's of andere transportmiddelen.
- In de industrie is in absolute aantallen fraude het meest voorkomende delict. Slechts een minderheid van de getroffen bedrijven (13%) meldt fraude echter bij de politie.
- In de bouwnijverheid is diefstal het meest voorkomende delict. Binnen de bouw wordt met name de burgerlijke en utiliteitsbouw slachtoffer van criminaliteit.
- De financiële en zakelijke dienstverlening wordt relatief weinig getroffen door inbraak en diefstal, maar relatief veel door computercriminaliteit. Bijna een kwart van de criminaliteit gaat om inbraak in of misbruik van gegevensbestanden. Toch maakt maar 3% van de getroffen bedrijven melding bij de politie.
- In de sector cultuur, recreatie en overige dienstverlening zijn inbraak en diefstal de meest voorkomende vormen van criminaliteit.

Beleidsvoornemens

Onlangs hebben de minister van Justitie en de minister en staatssecretaris van BZK het veiligheidsplan 'Naar een veiliger samenleving' gepresenteerd. Dit plan voorziet onder meer in een uitbreiding van het toezicht door meer politie, toezichthouders en camera's en een gerichte aanpak van veelplegers. Ook de aanpak veel voorkomende criminaliteit, zoals winkeldiefstal, is daarin een prioriteit. Tevens hebben de bewindspersonen in het veiligheidsplan aangekondigd elektronisch aangifte media 2003 landelijk beschikbaar te willen stellen. Dit zal de drempel verlagen voor bedrijven en instellingen die aangeven veel (kostbare) tijd te verliezen door de administratieve afhandeling van de aangifte. Daarnaast moet er meer aandacht komen voor succesvolle publiek-private samenwerking zoals het Keurmerk Veilig Ondernemen en de Handreiking Veilig Uitgaan. Verder komt er een Centrum Voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid om preventie te stimuleren. Dit centrum heeft als taak succesvolle aanpakken op een zo effectief mogelijke manier te verspreiden onder overheden en private ondernemingen.